

Toervaren: Risicomanagement voor tochtleiders

Schema 3x3–Op het water

Volgens dit schema kijk je op drie momenten:

- thuis
- voor de start van de tocht
- tijdens de tocht

naar een aantal parameters op drie gebieden:

- route/vaargebied
- condities
- de groepsleden.

Op die manier kun je eventuele risico's steeds zo goed mogelijk inschatten en er tijdig op anticiperen. Met als doel: relaxt en veilig toervaren met je groep.

Tip1: Lees de toelichting op de achterzijde

Tip 2: Gebruik bij je voorbereiding het document Toervaren – Een tocht organiseren

3 X 3 OP HET WATER	1. Route/vaargebied	2. Omstandigheden/ condities	3. Mens/groep
1. Tochtplanning thuis	Welke route? Hoe ziet het gebied er uit? Afstand en tijdsduur? Wat zijn de gevaren? Open of beschermt? Stroming, getij? Parkeren? In/uitstappen? Overdragingen, lage bruggen, sluisen? Voorzieningen? Pauzemogelijkheden? Uitwijkmogelijkheden? Kaarten?	Weerbericht en verwachtingen? Regen? Windkracht? Windstoten? Waters temperatuur? Luchttemperatuur? Golven? Stroming?	Wie gaat er mee? Wat is hun conditie en ervaring? Uitrusting/materiaal? Weet de hele groep wat we gaan doen?
2. Start van de tocht	Kloppen mijn voorstellingen met de werkelijkheid? Varianten?	Andere vaarcondities dan verwacht?	Fitheid? Hoe staat het met de tijdsplanning? Worden we beïnvloed door externe factoren?
3. Tijdens de tocht	Klopt de routebeschrijving, kaart? Wat zijn de mogelijke gevaren en hoe voorkom ik deze?	Wind/regen: is er een verandering, of klopt de voorspelling?	Tijdsplanning? Conditie van de groep? Tactiek/groepsdynamiek? Alternatieven? Gevaren door externe factoren?

Dit schema is gebaseerd op het model 3x3zomer-Risicomanagement in Alpen Terrein van de NKBC. > [verder lezen](#)

Risicomanagement: planmatig voorbereiden, varen en evalueren

Tijdens kajaktochten kunnen zich (schijnbaar) vanuit het niets bijzondere situaties voordoen. Hoe kun je daar als tochtleider relaxt op inspelen? De oplossing schuilt in het begrip risicomanagement, waarin een goede voorbereiding een belangrijke plaats inneemt. Wat is dan precies een goede voorbereiding? En welke voorbereiding past bij wat wij doen (relatief eenvoudige, 'zondagse' tochten varen) en bij ons als tochtleider (toch vooral kajaker tussen de kajakers)?

Een uitstapje naar de bergsport

In weinig takken van sport is men zich zo bewust van het belang van risicomanagement als in de bergsport. Dus spieken we bij de NKBV (Koninklijke Nederlandse Klim- en Bergsport Vereniging), die onderstaande tekst heeft opgesteld. Hierin zijn echter de woorden *berg* door *water* vervangen en *bergsporter* door *kajaker*. Het wordt dan snel duidelijk hoe goed dit alles óók op kajakers van toepassing is:

Water zelf is niet gevaarlijk, het is er gewoon. Risicovol voor jou wordt het pas wanneer jij er bepaalde activiteiten gaat doen. De omvang van het risico voor jou persoonlijk wordt bepaald door je interactie met de omgeving. Ervaring, kennis en kunde, gedrag en risicobereidheid zijn daarbij bepalend. Risico is daarom altijd persoonlijk. Ben je onderdeel van een groep, dan is het risico voor de groep ook nog eens afhankelijk van het gedrag en de instelling van de groepsleden (sociale interactie en groepsgedrag). Risico's zijn sterk te reduceren door je bewust te zijn van je ervaring, je kennis en je kunde en door vervolgens defensief te zijn in je keuzes. Risico is nooit geheel uit te sluiten. Als kajaker moet je dat accepteren. Wil je met minimaal risico kajakken, dan moet je jouw persoonlijke risico's en zwakke punten leren (h)erkennen en erop anticiperen. Struisvogelpolitiek helpt je niet verder, net zo min als denken 'mij gebeurt het niet'.

Hoe jij de verantwoordelijkheid voor je eigen gedrag neemt, bepaalt direct je eigen veiligheid. Bij vrijwel alle ongevallen geven de betrokkenen achteraf aan dat het ongeluk te voorkomen was geweest als ze iets niet of juist wél hadden gedaan. Je hebt heel veel zelf in de hand.

Simpel model

Om alle factoren die een rol spelen bij een (voorgenomen) tocht objectief en eenvoudig te analyseren en risico's te reduceren, gebruiken de bergsporters een beproefd model voor een simpelere en veiligere tochtenplanning. Ze hebben ervaren dat je, door je op deze manier vooraf in risicomanagement te verdiepen en tijdens en na je tocht alles even snel door te lopen, vanzelf de juiste en acceptabele balans ontdekt tussen comfort, beleving en veiligheid. Het model van de bergsporters heet **3x3** en blinkt uit door eenvoud en gezond verstand. Het is zo simpel en overzichtelijk, dat je het gemakkelijk even langs loopt.

Van bergen naar water

De 'vertaling' van het *3x3-schema* naar de praktijk van kajak-tochtleiders levert een eenvoudig en overzichtelijk hulpmiddel op, waarmee je je beter kunnen voorbereiden op jouw tocht. Overigens zijn veel van deze aspecten verwerkt in het document *Toervaren: Een tocht organiseren*. Dus als je die tips volgt, ben je al prima op weg en is het gebruik van het *3x3-schema* een fluitje van een cent. Je vindt het schema op de keerzijde van deze pagina.

Evaluatie

Bij je persoonlijke evaluatie – na afloop van de tocht – kun je de volgende vragen gebruiken (ook deze zijn afkomstig van de NKBV):

- Hoe is de tocht verlopen?
- Was de voorbereiding goed?
- Was je voorstelling van de tocht/het water goed?
- Had je meer info moeten zoeken?
- Welke beslissingen had je veiliger kunnen nemen?
- Klopte de tijdsplanning? Zo nee, waarom niet?
- Waren de materialen die je bij je had, goed?
- Was het voor de hele groep de juiste tocht?
- Is iedereen tevreden / Lag de tocht binnen ieders capaciteiten?

Wees eerlijk bij je beantwoording en gebruik de opgedane kennis en ervaring bij de voorbereiding van je volgende tocht.

Heb je suggesties om het 3x3-schema beter af te stemmen op de kajak-praktijk? Bevalt het schema, of juist niet? De toercommissie hoort het graag!